

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 25-10-2021 r.

**Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław Trociuk**

WZF.7040.6.2021.WK

**Pan
gen. dyw. Tomasz Praga
Komendant Główny Straży Granicznej**

**al. Niepodległości 100
02-514 Warszawa**

Szanowny Panie Generale,

do Rzecznika Praw Obywatelskich zwracają się obywatele kwestionujący cenzus wiekowy w zakresie wymagań stosowanych wobec kandydatów do służby w Straży Granicznej. Zgodnie z art. 31 ust. 1b ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (tekst jedn. – Dz. U. z 2021 r. poz. 1486 z późn. zm.), *kandydat do służby w Straży Granicznej może być przyjęty do służby, jeżeli w dniu przyjęcia nie przekroczył wieku 35 lat, z zastrzeżeniem ust. 1d*. Przepis ust. 1c niniejszego artykułu określa, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach, ze względu na posiadanie kwalifikacji lub umiejętności przydatnych do pełnienia służby w Straży Granicznej, kandydat niespełniający warunku, o którym mowa w ust. 1b, może być przyjęty do służby w Straży Granicznej za zgodą Komendanta Głównego Straży Granicznej. Z kolei zgodnie z ustępem 1d, *przepisu ust. 1b nie stosuje się do osób, o których mowa w art. 61 ust. 1 i 1a*. Regulacja ta dotyczy mianowania na określony stopień w Straży Granicznej osoby posiadającej stopień w innej służbie.

Wnioskodawcy twierdzą, że ograniczenie wiekowe jest dyskryminujące dla kandydatów do służby w Straży Granicznej, a wyłączenie jego stosowania do szczególnie uzasadnionych przypadków, ze względu na posiadanie kwalifikacji lub umiejętności uzależnione od zgody Komendanta Głównego może powodować arbitralność takich

przyjąć, gdyż nie istnieje jakakolwiek kontrola umożliwiająca zweryfikowanie takiej decyzji. Wnioskodawcy podnoszą, że cenzus wiekowy nie jest zawarty w pragmatykach ustawowych takich formacji mundurowych jak: Policja, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Straż Marszałkowska, Służba Ochrony Państwa, Państwowa Straż Pożarna, Służba Więzienna czy Służba Celno-Skarbowa. Zdaniem wnioskodawców, w podnoszonym przypadku dochodzi do naruszenia określonej w art. 32 Konstytucji RP zasady równości oraz zakazu dyskryminacji, a także art. 60 Konstytucji RP, umożliwiającego obywatelom polskim korzystającym z pełni praw publicznych dostęp do służby publicznej na jednakowych zasadach.

Takiej regulacji w odniesieniu do funkcjonariuszy Straży Granicznej nie może tłumaczyć brzmienie art. 31 ust. 3 Konstytucji, który dopuszcza możliwość ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty i wolności innych praw. W zaprezentowanym przypadku sytuacja taka nie występuje. Istniejąca analogia pomiędzy wymaganiami wobec kandydatów na funkcjonariuszy Straży Granicznej a kandydatami na funkcjonariuszy Policji, Państwowej Straży Pożarnej (gdzie cenzus wiekowy mógłby mieć wpływ na zdolność operacyjną tych formacji) wskazuje, że rozwiązanie to może naruszać zasadę równości w zakresie dostępu do służby publicznej.

Należy zaznaczyć, że rozumienie zasady równości jest już utrwalone w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i nie budzi wątpliwości. Różnicowanie sytuacji podmiotów podobnych jest dopuszczalne, jeżeli zostały dochowane trzy wymogi. Po pierwsze, wprowadzone przez prawodawcę kryteria różnicowania muszą być racjonalnie uzasadnione. Muszą one mieć związek z celem i treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma. Po drugie, waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie podmiotów podobnych, musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku różnego traktowania podmiotów podobnych. Po trzecie, różnicowanie podmiotów podobnych musi znajdować podstawę w wartościach, zasadach lub normach konstytucyjnych (wyrok TK z 14 kwietnia 2003 r., K 34/02). Rzecznik nie dostrzega

racjonalnego uzasadnienia dla istnienia cenzusu wiekowego przy naborze do służby w Straży Granicznej w porównaniu z innymi formacjami mundurowymi.

Ta cecha relewantna (tj. cecha istotna, której występowanie przesądzić ma o spełnieniu warunku podobieństwa), a dotycząca sprawności fizycznej nie powinna być dyskryminująca w stosunku kandydatów na funkcjonariuszy Straży Granicznej. Naturalnie zasada równości nie ma charakteru bezwzględnego. Trybunał Konstytucyjny pozwala w pewnych sytuacjach na zróżnicowanie sytuacji prawnej podmiotów prawnych. Musi to jednak być uzasadnione, gdyż w przeciwnym przypadku zróżnicowanie to nabiera charakteru dyskryminacji. Rzecznik Praw Obywatelskich analizując niniejszy przepis nie dostrzegł przesłanki uzasadniającej pozostawienie ograniczeń wiekowych w stosunku do kandydatów na funkcjonariuszy Straży Granicznej w porównaniu z kandydatami do innych służb mundurowych.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. – Dz. U. z 2020 r., poz. 627 ze zm.), uprzejmie proszę Pana Generała o wskazanie szczególnych motywów, które legły u podstaw wprowadzonego w tym zakresie rozwiązania i które uzasadniały odmienne potraktowanie kandydatów do służby w Straży Granicznej.

Z wyrazami szacunku,

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/